

Seat No. : _____

MC-II-08
April-2007
Cost Accounting
Paper-IV

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

સૂચના : (i) બધા પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.
(ii) જરૂરી કાર્ય નોંધો દર્શાવવી.

1. કોઈપણ બે ના જવાબ આપો.

- (i) ધંધાકિય વ્યવસ્થાતંત્રના અંદાજપત્ર તૈયાર કરવામાં માનવવર્તણૂક પાસાનું મહત્ત્વ સમજાવો.
(ii) “શૂન્ય આધારિત અંદાજપત્ર એ પ્રણાલિકાગત અંદાજપત્રનું સુધારેલ સ્વરૂપ છે.” સમજાવો.
(iii) સર્વગ્રાહી (માસ્ટર) બજેટનો ખ્યાલ અંદાજ નફાનુકશાન ખાતા અને પાકા સરવૈયા સાથે સમજાવો.
(iv) “સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ એ નિર્ણયીકરણની પ્રક્રિયા છે.” સમજાવો.

2. તોરલ લિમિટેડ તેના 31મી માર્ચ 2007ના વર્ષને લગતા ગુણોત્તરો અને અન્ય માહિતી નીચે પ્રમાણે રજૂ કરે છે.

માલિકી ભંડોળ પર વળતર દર	25%
કરવેરાનો દર	50%
શેરમૂડી / અનામતો	7 : 3
ચાલુ ગુણોત્તર	2 : 1
વેચાણ પર ચોખ્ખા નફાનો દર	6.25%
સ્ટોક ઉથલો	12

(વેચેલ માલની પડતરના ધોરણે)

વેચાણ	રૂ. 90,00,000
વેચેલ માલની પડતર	રૂ. 27,00,000
ડિબેંચર વ્યાજ	રૂ. 90,000
પરચૂરણ લેણદારો	રૂ. 3,00,000
પરચૂરણ દેવાદારો	રૂ. 3,00,000

તૈયાર કરો : (i) 31-3-2007ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું ઉભા સ્વરૂપનું નફા-નુકશાન ખાતું.

(ii) 31-3-2007ના રોજનું નીચે દર્શાવેલ પ્રમાણેના સ્વરૂપનું પાકું સરવૈયું.

31-3-2007ના રોજનું પાકું સરવૈયું

જવાબદારીઓ	રકમ (રૂ.)	મિલકતો	રકમ (રૂ.)
શેરમૂડી	-----	કાયમી મિલકતો	-----
અનામત-વધારો	-----	ચાલુ મિલકતો	-----
15% ડિબેંચર	-----	સ્ટોક	-----
પરચૂરણ લેણદારો	-----	દેવાદારો	-----
	-----	રોકડ	-----
	-----		-----

અથવા

વાગીશા લિમિટેડના ટૂંકાવેલા પાકા સરવૈયા અને અન્ય માહિતી પરથી તેનું 31-3-2007ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું ભંડોળપ્રવાહ પત્રક તૈયાર કરો.

પાકા સરવૈયા

જવાબદારીઓ	31-3-2006 (રૂ.)	31-3-2007 (રૂ.)
ઈક્વિટી શેરમૂડી દરેક રૂ. 10 નો	4,00,000	12,00,000
8% ની પ્રેફરન્સ શેરમૂડી	2,00,000	—
સામાન્ય અનામત	6,00,000	2,50,000
નફા નુકશાન ખાતુ	—	80,000
જામીનગીરી પ્રીમિયમ	80,000	1,00,000
મૂડી પરત અનામત	—	2,00,000
10% ના કન્વર્ટીબલ ડિબેંચર	4,00,000	2,00,000
12% ના ડિબેંચર	2,00,000	2,50,000
પરચૂરણ લેણદારો	3,80,000	3,51,000
ચૂકવવાના બાકી ખર્ચા	—	60,000
કરવેરાની જોગવાઈ	80,000	1,20,000
સૂચિત ડિવિડન્ડ	60,000	1,80,000
નહીં ચૂકવેલ ડિવિડન્ડ	—	9,000
	24,00,000	30,00,000

મિલકતો	31-3-2006 (રૂ.)	31-3-2007 (રૂ.)
જમીન	80,000	1,20,000
મકાન	3,00,000	4,18,000
પ્લાન્ટ	12,00,000	13,32,000
સ્ટોક	4,00,000	6,40,000
દેવાદારો	3,80,000	3,31,000
રોકડ	40,000	1,59,000
	24,00,000	30,00,000

અન્ય માહિતી :

- (1) કંપનીએ 8% ની પ્રેફરન્સ શેરમૂડી 10% પ્રીમિયમ પરત કરી.
- (2) કંપનીએ દર બે ઈક્વિટી શેર ધરાવનારને એક ઈક્વિટી શેર બોનસ સ્વરૂપે આપ્યો.
- (3) કંપનીએ વર્ષની શરૂઆતમાં દિપક બ્રધર્સનો ધંધો લઈ લીધો.

મકાન (રૂ.)	1,40,000
પ્લાન્ટ (રૂ.)	2,40,000
સ્ટોક (રૂ.)	60,000
દેવાદારો (રૂ.)	40,000
લેણદારો (રૂ.)	50,000

 અને 40,000 ઈક્વિટી શેર દરેક રૂ. 10નો, 10% પ્રીમિયમ આપ્યા.
- (4) 50% કન્વર્ટીબલ ડિબેન્ચર મૂળકિંમતે રૂપાંતર પામ્યા.
- (5) રૂ. 70,000 ના કરવેરા ચૂકવેલા છે.
- (6) ગયા વર્ષના ડિવિડન્ડના રૂ. 51,000 ચૂકવેલા. કંપનીએ 5% લેખે વચગાળાનું ડિવિડન્ડ જાહેર કરેલ. જેમણે આખરી ડિવિડન્ડ લીધેલ નથી તેમને વચગાળાનું ડિવિડન્ડ ચૂકવેલ નથી. વચગાળાના નહીં ચૂકવેલ ડિવિડન્ડનો સમાવેશ ચૂકવવાના બાકી ખર્ચમાં કરેલ છે.

3. શ્રદ્ધા લિમિટેડની નીચેની અંદાજિત માહિતી જાન્યુઆરી 2007 થી માર્ચ 2007 સુધીની છે.

(i) જાન્યુઆરી 1, 2007ના દિવસે કાર્યશીલ મૂડી નીચે પ્રમાણે અંદાજેલ

(રૂ.)

સ્ટોક	52,000
બાકી કરવેરા	12,800
ચૂકવવાનું બાકી ડિવિડન્ડ	19,400
ચૂકવવાના બાકી ખર્ચા	8,000
લેણદારો	84,400
રોકડ-બેંક	21,800
દેવાદારો	1,02,800

(ii) ત્રણ માસની અંદાજિત નફાનું પત્રક

વિગત	જાન્યુઆરી 2007 (રૂ.)	ફેબ્રુઆરી 2007 (રૂ.)	માર્ચ 2007 (રૂ.)
વેચાણ	84,000	72,000	68,000
– વેચેલ માલની પડતર	65,400	56,200	53,200
કાચો નફો	18,600	15,800	14,800
– વહીવટી, વેચાણ અને વિતરણ ખર્ચા	12,600	10,800	10,200
કરવેરા પહેલાનો નફો	6,000	5,000	4,600

(iii) દરેક મહિનાને અંતે અંદાજિત બાકીઓ :

વિગત	2007		
	જાન્યુઆરી (રૂ.)	ફેબ્રુઆરી (રૂ.)	માર્ચ (રૂ.)
દેવાદારો	1,04,000	1,00,000	94,000
સ્ટોક	48,000	44,000	40,000
લેણદારો	80,000	78,000	76,000
ચૂકવવાના બાકી ખર્ચા	8,000	8,000	8,000
ચૂકવવાના બાકી ટેક્ષ	12,800	12,800	12,800
ચૂકવવાનું બાકી ડિવિડન્ડ	19,400	–	–

જાન્યુઆરી 2007 થી માર્ચ 2007 માટેના સમયનું રોકડ અંદાજપત્ર તૈયાર કરો.

અથવા

1લી એપ્રિલ 2006ના રોજ અરવા લિમિટેડના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સે હાથ ધરેલા વર્ષ માટેના આયોજન સ્વરૂપે કાર્યશીલ મૂડીની જરૂરીયાત જાણવા માગે છે. નીચેની માહિતી પ્રાપ્ય છે.

- (1) ઈક્વિટી શેરમૂડી (રૂ.) 8,00,000
- (2) 8% ના ડિબેંચર (રૂ.) 2,00,000
- (3) સ્થિર મિલકતો (રૂ.) 5,00,000
- (4) પાછલા વર્ષ દરમ્યાન 1,20,000 એકમોનું ઉત્પાદન થયેલ, ચાલુ વર્ષ દરમ્યાન પણ ઉત્પાદનની આ જ સપાટી જળવાઈ રહેશે.
- (5) વેચાણ કિંમત સાથેના પડતરના અપેક્ષિત ગુણોત્તરો :
  - કાર્યોમાલ : 60%
  - પ્રત્યક્ષ મજૂરી : 10%
  - શિરોપરી ખર્ચા : 20%
- (6) કાર્યોમાલ ઉત્પાદનમાં આપતા પહેલા સરેરાશ બે માસ સ્ટોકમાં રહે છે.
- (7) પ્રક્રિયાનો સમય એક માસનો છે.
(ધારો : કાર્યો માલસામગ્રી 100%, પ્રત્યક્ષ મજૂરી 50%, શિરોપરી ખર્ચા 50%)
- (8) તૈયારમાલ વખારમાં લગભગ ત્રણ માસ સુધી રહે છે.
- (9) માલના લેણદારોએ આપેલ શાખનો સમય બે માસનો છે.
- (10) ગ્રાહકોને આપેલ શાખનો સમયગાળો ત્રણ માસનો છે.
(ધારો : આ વેચાણ પડતર પર આધારિત છે.)
- (11) એકમદીઠ વેચાણકિંમત રૂ. 10 છે.
- (12) વર્ષ દરમ્યાન ઉત્પાદન અને વેચાણ એકસરખી રીતે થાય છે.
તૈયાર કરો : (i) કાર્યશીલ મૂડીનું પત્રક
(ii) અંદાજિત નફાનુકશાનનું પત્રક

4. (A) તા : 31-3-2007ના રોજનું ભાવના લિમિટેડનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ છે.

જવાબદારીઓ	રૂ.	મિલકતો	રૂ.
ઈક્વિટી શેરમૂડી (દરેક રૂ. 10 નો)	2,00,000	કાયમી મિલકતો	3,50,000
અનામતો	80,000	રોકાણો	50,000
10% ની પ્રેફરન્સ શેરમૂડી (દરેક રૂ. 10નો)	60,000	ચાલૂ મિલકતો	2,00,000
12% ના ડિબેંચર (દરેક રૂ. 100 નો)	2,00,000		
ચાલૂ જવાબદારીઓ	60,000		
	6,00,000		6,00,000

વધારાની માહિતી :

(1) સરેરાશ બજાર કિંમત

ઈકિવટી શેર રૂ. 20

પ્રેફરન્સ શેર રૂ. 9

ડિબેંચર રૂ. 90

(2) કરવેરાનો દર 50%

(3) ઈકિવટી મૂડીની પડતર 20% છે. અનામતોની મૂડીની પડતર ઈકિવટી મૂડી પડતર કરતા 2% નીચી છે.

નીચેની ગણતરી

(i) ચોપડે મૂલ્યના આધારે ભારિત સરેરાશ મૂડી પડતર

(ii) બજારમૂલ્યના આધારે ભારિત સરેરાશ મૂડી પડતર

(B) “રાખી મૂકેલી કમાણી એ પડતરમુક્ત નાણાંકિય સાધન નથી.” સમજાવો.

અથવા

ગુજરાત યુનિવર્સિટી નીચે જણાવેલ ત્રણ યંત્રો સુપર, ડિલક્ષ અને બેસ્ટ પૈકી ગમે તે એક યંત્ર ખરીદવા માગે છે. જે દરેક યંત્રમાં મૂડીરોકાણ એકસરખું રૂ. 25,00,000 છે. દરેક યંત્રનું ઉપયોગી અંદાજિત આયુષ્ય પાંચ વર્ષનું છે. ભંગારકિંમત નથી. અપેક્ષિત વળતર દર 10% છે. ત્રણે યંત્રોનો ઘસારા અને કરવેરા પછીની અંદાજિત કમાણી નીચે મુજબ છે.

વર્ષ	યંત્ર		
	સુપર (રૂ.)	ડિલક્ષ (રૂ.)	બેસ્ટ (રૂ.)
1	4,00,000	3,00,000	2,00,000
2	5,00,000	4,00,000	4,00,000
3	7,00,000	2,00,000	7,00,000
4	4,00,000	18,00,000	15,00,000
5	2,00,000	5,00,000	4,00,000

નીચેની પદ્ધતિઓના આધારે તમે કયું યંત્ર ખરીદવાની સલાહ આપશો ?

(i) પરત આય સમય

(ii) ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય

(iii) નફાકારકતાનો આંક

10% ના વટાવ દરે રૂ. 1નું વર્તમાન મૂલ્ય નીચે પ્રમાણે છે.

વર્ષ	:	1	2	3	4	5
વર્તમાન મૂલ્ય	:	0.909	0.826	0.751	0.683	0.621

5. બિમલ લિમિટેડ 100% ની કાર્યક્ષમતાએ 10,000 એકમો બનાવી શકે. કંપનીની 50% અને 70% ઉત્પાદન શક્તિએ ઉત્પાદન પડતરનો અંદાજ નીચે મુજબ છે.

વિગત	કાર્યશક્તિ	
	50% (રૂ.)	70% (રૂ.)
પગાર	40,000	40,000
પાવર	50,000	60,000
મરામત	15,000	17,000
વપરાશી સ્ટોર્સ	20,000	28,000
ઘસારો	32,000	32,000
તપાસ	10,000	13,000

ઉત્પાદનનો દર પ્રત્યેક કલાકે 4 એકમો છે. પ્રત્યક્ષ માલસામગ્રી પડતર એકમદીઠ રૂ. 18 છે. અને પ્રત્યક્ષ મજૂરી પ્રત્યેક કલાકે રૂ. 48 છે.

ઉપરની માહિતીને આધારે 60%, 80% અને 90% ઉત્પાદન શક્તિના ઉત્પાદન માટે પરિવર્તનશીલ અંદાજપત્ર તૈયાર કરો.

અથવા

- (1) રોકડપ્રવાહ પત્રકની મર્યાદાઓ જણાવો. રોકડ આવક પ્રવાહના કોઈપણ પાંચ પ્રાપ્તિ સ્થાનો જણાવો.
- (2) “ધંધાની પૂરેપૂરી કાર્યસિદ્ધિ જાણવા રોકાયેલી મૂડી પર વળતરનો દર એક પારંગત ગુણોત્તર (Master ratio) છે.” કારણો સહિત જવાબ આપો.

Seat No. : _____

MC-II-08
April-2007
Cost Accounting
Paper-IV

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions : (i) All questions carry equal marks.
(ii) Show necessary working notes.

1. Attempt any **two** :

- (i) State the importance of human behaviour aspects in framing the budget of business.
- (ii) “Zero base budgeting is the improved version of conventional approach.” Explain.
- (iii) Explain the concept of master budget with forecast Profit and Loss Account and Balance Sheet.
- (iv) “Management Accounting is a decision making process.” Explain.

2. Toral Ltd., furnished the following ratios and information relating to the year ended 31st March, 2007.

Return on Shareholder's Fund	25%
Rate of tax	50%
Share capital to reserve	7 : 3
Current ratio	2 : 1
Net profit to sales	6.25%
Inventory turnover	12
(based on cost of goods sold)	
Sales	Rs. 90,00,000
Cost of goods sold	Rs. 27,00,000
Interest on Debenture	Rs. 90,000
Sundry Creditors	Rs. 3,00,000
Sundry Debtors	Rs. 3,00,000

- Prepare (i) Statement showing profit and loss for the year ending 31st March 2007 in vertical form.
- (ii) Balance-sheet as on 31st March 2007 in the following format.

Balance-Sheet as on 31-3-2007

Liabilities	Amt. (Rs.)	Assets	Amt. (Rs.)
Share Capital	----	Fixed Assets	----
Reserve Surplus	----	Current Assets	----
15% Debentures	----	Stock	----
Sundry Creditors	----	Debtors	----
		Cash	----
	----		----

OR

From the following summarised Balance Sheets and other information, prepare Fund Flow Statement of Vagisha Ltd., for the year ending 31st March 2007.

Balance-Sheets

Liabilities	31-3-2006 (Rs.)	31-3-2007 (Rs.)
Equity Shares of Rs. 10 each	4,00,000	12,00,000
8% Preference Share Capital	2,00,000	–
General Reserve	6,00,000	2,50,000
Profit and Loss Account	–	80,000
Security premium	80,000	1,00,000
Capital Redemption Reserve	–	2,00,000
10% Convertible Debentures	4,00,000	2,00,000
12% Debentures	2,00,000	2,50,000
Sundry Creditors	3,80,000	3,51,000
Outstanding expenses	–	60,000
Provision for taxation	80,000	1,20,000
Proposed dividend	60,000	1,80,000
Unclaimed dividend	–	9,000
	24,00,000	30,00,000

Assets	31-3-2006 (Rs.)	31-3-2007 (Rs.)
Land	80,000	1,20,000
Building	3,00,000	4,18,000
Plant	12,00,000	13,32,000
Stock	4,00,000	6,40,000
Debtors	3,80,000	3,31,000
Cash	40,000	1,59,000
	24,00,000	30,00,000

Other information :

- (1) The Company redeemed 8% Preference Shares at 10% premium.
- (2) The Company issued bonus shares at the rate of one for every two Equity Shares held.
- (3) The Company took over the business of Deepak Brothers in the beginning of the year :

Building	Rs. 1,40,000	Debtors	Rs. 40,000
Plant	Rs. 2,40,000	Creditors	Rs. 50,000
Stock	Rs. 60,000		

and issued 40,000 Equity Shares of Rs. 10 each at 10% premium.
- (4) 50% of the convertible debentures were converted during the year at par.
- (5) Tax paid Rs. 70,000.
- (6) Dividend paid Rs. 51,000 of last year, the company declared interim dividend @ 5% but it could not be paid to those who did not take final dividend, unpaid interim dividend was included in outstanding expenses.

3. The following details of estimates are obtained in respect of the Shraddha Ltd., for the months of January to March 2007.

(i) Working Capital as on January 1st 2007 has been estimated as under :

	Rs.
Stock	52,000
Tax due	12,800
Unpaid Dividend	19,400
Outstanding expenses	8,000
Creditors	84,400
Cash and Bank	21,800
Debtors	1,02,800

(ii) Budgeted profit statement for the three months are

Particulars	January 2007 Rs.	February 2007 Rs.	March 2007 Rs.
Sales	84,000	72,000	68,000
– Cost of Sales	65,400	56,200	53,200
Gross Profit	18,600	15,800	14,800
– Administrative, selling and distribution expenses	12,600	10,800	10,200
Net profit before tax	6,000	5,000	4,600

(iii) Budgeted balance at the end of each month :

Particulars	2007		
	January Rs.	February Rs.	March Rs.
Debtors	1,04,000	1,00,000	94,000
Stock	48,000	44,000	40,000
Creditors	80,000	78,000	76,000
Outstanding expenses	8,000	8,000	8,000
Tax due	12,800	12,800	12,800
Unpaid dividend	19,400	–	–

You are required to prepare cash budget for the period of January to March 2007.

OR

On 1st April 2006 the Board of Directors of Arva Ltd., wishes to know the amount of working capital that will required to meet the programme of activity they have planned for the year. The following information are available :

- (1) Equity Share Capital Rs. 8,00,000
- (2) 8% Debentures Rs. 2,00,000
- (3) Fixed assets Rs. 5,00,000
- (4) Production during the previous year was 1,20,000 units, it was planned that this level of activity should be maintained during the present year.
- (5) The expected ratios of cost to selling price are :

Raw materials : 60%

Direct wages : 10%

Overheads : 20%
- (6) Raw materials are expected to remain in stores for an average of two months before these are issued to production.
- (7) Each units of production is expected to be in process for one month

(Assume : Raw materials 100%, Direct Wages 50%, Overheads 50%)
- (8) Finished goods will stay in warehouse for approximately three months.
- (9) Creditors allow credit for two months from the date of delivery of raw materials.
- (10) Credit allowed to debtors is three months.

(Assume : it is based on cost of sales)
- (11) Selling price per unit is Rs. 10.
- (12) There is a regular Production and Sales cycle.

Prepare : (1) Working Capital statement.

(2) Projected Profit and Loss Statement.

4. (A) The Balance-Sheet of Bhavna Ltd., as on 31-3-2007 is as under :

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Equity Share Capital (each of Rs. 10)	2,00,000	Fixed assets	3,50,000
Reserve	80,000	Investments	50,000
10% Preference Share capital (each of Rs. 10)	60,000	Current Assets	2,00,000
12% Debentures (each of Rs. 100)	2,00,000		
Current Liabilities	60,000		
	6,00,000		6,00,000

Additional Information :

(1) The average market price

Equity Shares   Rs. 20

Preference shares   Rs. 9.

Debentures   Rs. 90

(2) Tax rate 50%

(3) The cost of Equity Capital is 20% and the cost of reserve is 2% less than the cost of equity capital.

Calculate the following :

(i) Weighted average cost of capital under the book value weights.

(ii) Weighted average cost of capital under market value weights.

(B) “Retain earnings are not the cost-free source of funds.” Explain.

OR

Gujarat University wants to purchase one machine from below mentioned three machines Super, Delux and Best each costing Rs. 25,00,000. An estimated life of each machine is 5 years. There is no scrap value. Expected rate of return is 10%. The expected earning after depreciation and taxes for the three machines are as follows :

Year	Machine		
	Super (Rs.)	Delux (Rs.)	Best (Rs.)
1	4,00,000	3,00,000	2,00,000
2	5,00,000	4,00,000	4,00,000
3	7,00,000	2,00,000	7,00,000
4	4,00,000	18,00,000	15,00,000
5	2,00,000	5,00,000	4,00,000

With the help of following methods which machine would you advise to purchase ?

- (i) Pay-back period.
- (ii) Net present value.
- (iii) Profitability index.

Present value of Re. 1 at 10% discount rate are as follows :

Year	:	1	2	3	4	5
Present Value	:	0.909	0.826	0.751	0.683	0.621

5. Bimal Ltd. produced 10,000 units at 100% capacity. The estimated cost at 50% and 70% production capacity is as under :

Particulars	Production Capacity	
	50% (Rs.)	70% (Rs.)
Salary	40,000	40,000
Power	50,000	60,000
Repairing	15,000	17,000
Consumable stores	20,000	28,000
Depreciation	32,000	32,000
Inspection	10,000	13,000

The rate of production per hour is 4 units. Direct material cost per unit is Rs. 18 and direct wages per hour is Rs. 48.

You are required to prepare flexible budget at 60%, 80% and 90% production capacity from above information.

OR

- (1) What are the limitations of cash flow statement ? State any five sources of cash flow.
- (2) "Return on investment is considered to be the master ratio which reflects the overall performance of the business." Explain your answer with reasons.